

Алеко Константинов

Panem et circenses

Хляб и зрелища

Уви, престанаха фишеците! А пък ние, жителите на българската столица, как бяхме се свикнали с тях през оная седмица на тържества. И каква нужда има да лишават столицата от нейната празнична премяна. Оставете триколорните диречи, оставете арките, оставете и флагите – нека се развяват, нека на тия флагове зелената боя, емблема на надеждата, ни вселява успокоение и ни приспива върху скута на султанското благоволение. Пускайте фишеци, нека техният устрем мами нашите погледи към небесата, нека техният пукот буди съзнанието за нашето величие и зрелост...

Стига вече рабско подражание на Белгия... Па и не остана вече на какво да подражаваме: всичко белгийско е присадено на българска почва. Време е сега да вземем друг, по-велик образец. А какво може да бъде по-величествено и по-привлекателно от Римската империя, особено през първите векове на християнството. И ако се взрем внимателно в пътя, по който сме я подкарвали, с радост ще забележим, че май-май не сме далеч от Римската империя. Криво да стоим – право да хортуваме: какво ни дели сега-засега от римляните? Ама ще речете, патриции нямаме. Кое каиш? Патриции ли? Я прочетете някои „Известия от двореца“ – ще ви се завие свят от титли, три пъти ще ви се пресече в гърлото, додето прочетете едно име. Я накарайте някого от Дивотинска околия да ви изговори: „Заведующий еди-коя си част в полка на Нейно-Царско Височество-Принцеса-Клементина-Сакс-Кобург-Готска, Августейшата-Майка-на-Негово-Царско-Височество-Господаря, от генералний шаб подполковник Бонапартов.“ Например, санким де. На гладно сърце можеш ли го изговори! И кажете после това, че не сме прогресивна нация. Малко ли промени станаха в обществения ни живот: вчерашний Лало Пуув днес се именува Любомир Дендонов, вчерашната Нъка Фъкюва днес се подписва – ако е грамотна – Надежда Факлинска... Думата ми е, че патриции не липсват у нас.

За да изравним разликата между нас и римляните, не остава освен да увеличим числото на празниците и тържествата. А за това не се изисква кой знай какъв труд. Засега мисля, че е достатъчно от 360 дена в годината да определим 180 дена за тържества. Тъкмо половината. Ний сега имаме 52 неделни дни и 36 царски и нецарски празници; като прибавим най-малко още 30 дена за срещи и изпращания, набират се, кажи-речи, 120 празника в годината. Остава следователно да измислим само още 60 тържества и ето ти тебе Римската империя. Не вярвам, че една комисия от благонадеждни хора ще срещне затруднение, ако ѝ възложат да измисли по пет нови празници на месец. Ний като васално

княжество можем да усвоим наготово някои официални празници на Отоманската империя, например: тезоименния ден на негово императорско величество султан Абдул Хамид, възшествието на нине благополучно царствующия падишах върху престола на халифите, сетне можем да празнуваме байрама; също така нищо не ни пречи да празнуваме рождените дни на всичките царе на земното кълбо, за да покажем, че ний сме прогресиюща нация. Нека ни хвалят в „Revue d'Orient“...

Загубата не е кой знай какво чудо. Да вземем за пример столицата: в София има 60 000 жители; ако всякой едно на друго изработва на ден по 3 лева за 60 дена прибавени празници, всякой ще се лиши само от 180 лева в годината, или всичко София ще изгуби само 11 000 000 лева. А цялото градско население в нашето мило отечество ще се лиши от 180 000 000 лева в годината. Голяма работа! Разхвърляй ги между селското население и свършено!... Мигар за хатъра на някакъв си презрян метал ще вземам сега да се отказваме от тържествата. Яма йок! За друго за какво има да му мислим: флаговете си ги имаме готови, нека се развяват цяла година; диреците ще ги оставим да стърчат. Само за фишеци ще трябват пари. Но за това нека му мислят австрийците; има да ги скубем сега с по 14% мито, ще им одерем кожата с търговския договор. Колкото пари смъкнем от гърба на немците, всичките за фишеци ще ги хвърлим. През ден, през ден илюминации и огнестрои, през ден, през друг паради ще правим; Зоологическата градина може лесно да се превърне в арена за всеобщи тържества, в нея ще се помести цялото столично население. Народното събрание в едно от нощните си заседания може да изкалъпи надве-натри едно допълнение към наказателния закон: който оскърби някой член от народната партия, осъжда се на разтерзание от дивите зверове. Това наказание да се извършва публично в Зоологическата градина; осъдения ще го хвърлят в клетката на лъвовете пред очите на тържествующето столично население и в това време ще свирят музика и ще пукат фишеци.

Търговският договор с Австрия отваря братски границите на България за австро-маджарските търговци и фабриканти; те ще могат сега без никакви предварителни разрешения и формалности да напълнят цялото ни отечество; тъй щото нашите търговци могат отсега нататък да си почиват и да участвуват само в тържествата. Братята маджари ще си имат грижата да въртят вместо тях търговия и да развиват индустрия. Найсетне стига им толкова на нашите търговци и занаятчии, нека си поотпочинат...

Като се заредят тържествата, на комисиите остава да се погрижат за

храната на тържествуюция народ и тогава вече никой дявол не ще може да намери разлика между България и Римската империя...

И за храната е лесно: Рим е раздавал хляб на 300 000 гладници, какво струва на българския народ в името на прогреса и народното величие да поддържа 50 000 гладници в София. Останалите 10 000 души, надяваме се, ще имат поне за хляб пари. Ето ти тебе и разрешение на всички социални и економически въпроси: един княз и две комисии! Едната ще раздава хляб, другата ще устройва тържества. Нека му мислят австрийците... Кой им е крив! Да са мислили, когато са подписвали търговския договор, ха-ха, ха-ха...

Ний сме си добре, ний сме доволни: имаме си конституция, с турците сме приятели – какво ни трябва повече! Упоени от щастие, ние като римските тълпи ще викаме по градските мегдани само:

„*Panem et circenses!*“¹...

София, 26 февруарий 1897 г.

КРАЙ

1. *Panem et circenses* (лат.) – горчиви думи, казани от Ювенала на разкапаните римляни, които не са искали на Форум нищо освен хляб и безплатни зрелища.

Източник: Словото

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/3718>]